

Artikelpublicering – vad säger amerikanska databaser?*

Tillgången till databaser som SSCI och EconLit inbjuder till mätning av publiceringsverksamheten. Skillnader mellan OECD-länderna i publiceringsfrekvens enligt SSCI kan till stor del förklaras av det inhemska språkets utbredning. Utanför de engelskspråkiga länderna gäller att ju större det inhemska språket är desto mindre tenderar antalet publicerade artiklar per miljon invånare att vara. Detta beror troligen på att ju större det egna språket är desto större är benägenheten att publicera sig på detta och hamna utanför SSCI-registret. I förhållande till andra svenska institutioner har Uppsala och Handelshögskolan i Stockholm stärkt sin position under 1990-talet. Artikelräkningen bör inte få leda till att andra publikationsformer och andra viktiga akademiska uppgifter negligeras.

Under senare år har det blivit allt vanligare att mäta aktiviteten inom forskningen med olika bibliometriska måttstockar. Att detta lockat nationalekonomer kanske mer än andra samhällsvetare och humanister är föga förvånande. För det första råder inom ämnet en allmän mättningsbenägenhet sedan naturvetenskaperna blev stilbildande för ungefär hundra år sedan.¹ Mätandet kan

ibland t o m bli ett mål i sig. Man behöver inte ha verkat särskilt länge vid en nationalekonomisk institution för att ha upplevt kaffebordssamtal där någon söker eller erbjuder datamaterial att applicera någon avancerad ekonometrisk metod på. Mätningen och mätmetoden blir i sådana fall det primära, vad som mätes blir sekundärt.

För det andra har det under de senaste decennierna byggts upp flera databaser med omfattande information om publicering, vilket underlättar mätandet. De mest använda torde vara de USA-baserade Social Science Citation Index (SSCI) (med linjeversionen Social Scisearch) och EconLit; den senare bygger på *Journal of Economic Literature*.²

BO SANDELIN är bitr professor i nationalekonomi vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Hans senaste forskning har rört internationaliseringen av nationalekonomiämnet under 1900-talet. NIKIAS SARAFLOU är universitetslektor vid Mitthögskolan i Sundsvall och Senior Fellow vid George Mason University i Fairfax, USA. Han har bland annat sysslat med bibliometrisk forskning med anknytning till nationalekonomiämnet.

* Vi tackar Arne Bigsten och Lars Jonung för synpunkter och HSRF för finansiellt stöd.

¹ Sandelin & Veiderpass [1997] visar bl a hur mätandet i form av ekonometrianvändning utvecklats i svenska doktorsavhandlingar sedan 1895.

² Både SSCI och EconLit finns i CD-ROM-version.

Tabell 1 Antal publicerade tidskriftsartiklar 1995 per miljon invånare efter författarnas hemland.

Land	National-ekonomi	Alla samhällsvetenskaper
Storbritannien	22	236
USA	17	232
Australien	17	194
Kanada	15	239
Irland	15	80
Norge	14	142
Nederländerna	12	129
Island	11	186
Danmark	11	90
Nya Zeeland	10	177
Sverige	7	109
Schweiz	7	86
Belgien	7	57
Tjeckien	7	24
Österrike	5	47
Finland	4	90
Frankrike	4	32
Tyskland	3	42
Luxemburg	3	37
Grekland	2	19
Italien	2	16
Spanien	2	16
Ungern	1	14
Japan	1	8
Portugal	1	7
Sydkorea	1	4
Polen	0,2	4
Mexiko	0,2	3
Turkiet	0,1	1

Källor: Social Science Citation Index och Statistisk Årsbok 1996.

Det dessa databaser framför allt ger information om är artiklar i vetenskapliga tidskrifter publicerade på engelska och i någon mån andra språk. EconLit har dessutom stor täckning av uppsatser publicerade i böcker, medan monografier, doktorsavhandlingar, bokrecensioner och working-papers visserligen utgör egna kategorier men ändå återspeglar i varje fall icke-amerikanskt material så sporadiskt att vi tvingas utesluta dessa kategorier i *Tabell 3* nedan.³

Vi skall trots alla tänkbara invänd-

ningar, av vilka vi tar upp några till diskussion efter hand och andra i sista avsnittet, se vilken bild av fliten i Sverige som förmedlas av de viktigaste databaserna. Vår framställning är delvis en uppföljning av en tidigare artikel (Sarafoglou & Haynes [1991]).

Publiceringsmönstret enligt SSCI styrs främst av språket

Anders Björklund [1996] menar i en intressant uppsats att ”mycket talar för att Sverige numera hävdar sig väl i en internationell jämförelse och i förhållande till sin folkmängd ligger bra till i Europa i ämnet nationalekonomi med denna inomvetenskapliga måttstock som kriterium”.⁴ Björklunds tes lockar oss att dels se på Sveriges position enligt SSCI-materialet, dels söka efter något mönster i skillnaderna mellan länder.

Tabell 1 visar antalet publicerade artiklar per miljon invånare 1995 av författare från de nuvarande OECD-länderna. Vänstra sifferkolumnen avser artiklar i 130 ekonomiska SSCI-tidskrifter,⁵ medan högra kolumnen bygger på samtliga tidskrifter i alla samhällsvetenskapliga ämnen i SSCI-registret.

Länderna är i första hand ordnade efter antalet ekonomiska artiklar per miljon invånare, men vi ser att det råder ett nära samband mellan antalet ekonomiska artiklar och alla samhällsvetenskapliga artiklar,

³ Svårigheten att få överblick över svenska bidrag till den senare typen av material beror också på att författarens verksamhetsort ofta saknas för vissa publikationstyper i databasen.

⁴ Det Björklund har i åtanke som måttstock (men inte applicerar på mer än Sverige) är publikationer i ett urval av 56 ekonomiska SSCI-tidskrifter.

⁵ Nikias Sarafoglou kan ge information om vilka dessa 130 tidskrifter är. De sammanfaller inte fullständigt med dem som SSCI 1995 klassificerar under ”economics”.

trots att de förra utgör mindre än en tiondel av de senare.⁶

Kan vi se något mönster? Ja, placeringen samvarierar med det inhemska språket. På de fem första platserna kommer fem av de sex engelskspråkiga länderna. Därefter kommer ett antal länder med tämligen små inhemska språk. Icke-anglosaxiska länder med stora inhemska språk, och stolta vetenskapliga traditioner, som Frankrike och Tyskland ligger i nedre hälften av tabellen. Där ligger också andra länder med utbredda inhemska språk som Luxemburg, Italien, Spanien, Japan, Portugal och Mexiko. Tendensen kvarstår även om vi tar hänsyn till skillnader i inkomstnivå och till att somliga länder tidigare ingick i socialistblocket.⁷

Hur skall detta förklaras? Vi tror att den rimligaste förklaringen är följande: Det finns en skevhet i SSCI-materialet sådan att en engelskspråkig tidskrift av viss standard har lättare att komma med än en tidskrift på annat språk men av samma standard. Samhällsvetare i de engelskspråkiga länderna skriver enbart på engelska och får därför en mycket stor andel av sin produktion registrerad i SSCI. Samhällsvetare i länder med små språk skriver också mycket på engelska, därför att de skulle få väldigt få läsare på sitt eget modersmål, om det ens finns någon relevant tidskrift på det språket.

Ju större det inhemska icke-engelska språket är, desto större är den potentiella läsekretsen och desto större är benägenheten att publicera sig på detta språk. Detta tenderar att minska andelen artiklar enligt SSCI-registret, eftersom detta register tenderar att föredra engelskspråkiga tidskrifter framför andra av samma kvalitet.

Svenska institutioners artikelpublikation

Resultatet ovan antyder att det är vanskligt att göra internationella publiceringsjämförelser utifrån SSCI-materialet beroende på att publiceringsfrekvensen enligt SSCI

samvarierar med utbredningen av landets största språk. Måhända är det lättare att göra jämförelser mellan institutioner inom ett land.

Sarafoglou & Haynes [1991] konstaterade att Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet var den svenska institution som 1983–88 hade publicerat flest nationalekonomiska artiklar enligt SSCI. Av de ”vanliga” nationalekonomiska institutionerna hade Lund publicerat mest, vilket innebar ungefär dubbelt så mycket som någon av de nationalekonomiska institutionerna vid Göteborgs universitet, Stockholms universitet och Handelshögskolan i Stockholm. Umeå, Uppsala och Linköping hade avsevärt mindre.

Vi ser i *Tabell 2* att perioden 1991–96 hade särskilt Uppsalas position förändrats, vilket kanske inte är så förvånande med kännedom om de förvärv av etablerade forskare som denna institution gjort det senaste decenniet. Även Handelshögskolans

⁶ Korrelationen mellan talen i de två kolumnerna är 0,91.

⁷ En OLS-skattning av en regressionsekvation där den beroende variabeln EKART är antalet nationalekonomiartiklar per miljon invånare, SPRÅK är antal miljoner människor i världen som har landets största språk som modersmål, ENG är en dummyvariabel som är lika med 1 för engelskspråkiga länder och 0 för övriga, SOC är en dummyvariabel för tidigare socialistländer och BNP är bruttonationalprodukten per capita 1993 i tusen USA-dollar, ger följande resultat:

$$EKART = 3,392 - 0,023SPRÅK + 17,64ENG - \\ (1,61) \quad (2,38) \quad (5,84) \\ 0,807SOC + 0,163BNP \quad R\text{-kvadrat} = 0,73 \\ (0,30) \quad (2,02)$$

Talen inom parentes är t-värden. Motsvarande skattning för artiklar inom alla samhällsvetenskaper ger samma tecken på de skattade koefficienterna och t-värden av samma storleksordning. Detta är inte överraskande, eftersom korrelationen mellan antalet ekonomiska artiklar och antalet artiklar i alla samhällsvetenskaper per miljon invånare är så hög som 0,91.

Tabell 2 Antal publicerade artiklar i 130 ekonomiska SSCI-tidskrifter 1991 – aug 1996

	National- ek inst	Övriga inst	Sum- ma
Stockholms univ	18	72	90
Uppsala univ	33	21	54
Handelshögskolan, Sthlm	33	13	46
Lunds univ	25	9	34
Göteborgs univ	19	9	28
Umeå univ	18	5	23
Linköpings univ	0,3	6	6
Övriga			90

Källa: *Social Science Citation Index*.

rekryteringspolitik ger spår i publiceringsstatistiken. Vi ser också att vid samtliga universitet svarar andra institutioner än den nationalekonomiska för en väsentlig del av de artiklar som publicerats i de 130 ekonomiska tidskrifter som ingår i materialet.⁸ Det gäller särskilt Stockholms universitet med bl a Institutet för internationell ekonomi och Institutet för social forskning.

Att vi möjligen kan spåra tendenser i den SSCI-baserade *Tabell 2* men bör vara försiktiga med tolkningen av talens nivå bekräftas av *Tabell 3*, som bygger på EconLit för 1991 – sept 1996. EconLit inkluderar också nästan bara engelskspråkigt material; ”over 99% of the articles are in English or include English summaries” sägs i presentationen av databasen. Denna har fördelen att även uppsatser i böcker redovisas.

Tabell 3 innehåller nästan tre gånger så många artiklar som *Tabell 2* men den allmänna bilden förändras inte. Stockholm ligger i topp och ordningen därefter följer ordningen i *Tabell 2*. Skälet till att tex Stockholm nu visar 514 artiklar i stället för 90 är inte bara att bokartiklar och fler tidskrifter⁹ ingår i källmaterialet utan också att sökordet varit orten och inte läroanstalten.¹⁰ Förutom Handelshögskolan och Stockholms universitet inkluderas

Tabell 3 Publicerade artiklar av författare från olika orter enligt EconLit 1991 – sept 1996

	I böcker	I tid- skrifter	Summa
Stockholm	169	345	514
Uppsala	45	93	138
Lund	19	98	117
Göteborg	25	62	87
Umeå	5	57	62
Linköping	5	27	32

således IUI, FIEF, KTH m m. Dessutom har varje träff räknats som en hel artikel, medan i *Tabell 2* en artikel med tex två författare från två orter räknats som en halv artikel på varje.

Räknandets mening och effekter

Vi har hävdats att det är svårt att tolka internationella skillnader i publicering enligt SSCI som faktiska skillnader i publiceringsaktivitet beroende på språkeffekten. Möjligen är det lättare att använda sådana databaser som SSCI och EconLit vid jämförelser mellan institutioner inom landet, eftersom språkeffekten då bör slå mer eller mindre lika på alla institutioner.

Dock bör vi hålla i minnet att universiteten enligt högskolelagen har två huvud-

⁸ För Linköpings universitet avser Nationalek inst den mer omfattande institution där nationalekonomi ingår.

⁹ EconLit registrerar bl a innehållet i drygt 400 tidskrifter.

¹⁰ Sökandet försvåras av att felstavningar av orter förekommer i EconLit, vilket särskilt drabbat Göteborg, som även har ett traditionellt engelskt namn, som skiljer sig från det svenska namn som man nu av svårbegripliga skäl försöker lansera även som engelskt namn. Det är sista vokalen som vållar förvirring. Göteborgs 87 artiklar är således spridda på Goteborg, Goteburg, Gothenburg och Gothenberg.

uppgifter, dels utbildning, dels forskning och utvecklingsarbete (varvid det i den andra uppgiften även ”ingår att sprida kännedom om verksamheten samt om hur sådana kunskaper och erfarenheter som vunnits i verksamheten skall kunna tillämpas”). Antal räknade artiklar kan i bästa fall tolkas som en ofullständig index för den andra av dessa uppgifter. Denna ”index” återspeglar en del av produktionen, inte produktiviteten, vilket hade varit intressantare för den som är ute efter hur väl tilldelade medel utnyttjas.

En effekt av artikelräkandet, om det tas på allvar (vilket det gör), kan bli att det alltför starkt tenderar att styra verksamheten mot det som i första hand räknas, dvs författande av artiklar för just de tidskrifter som ingår i de amerikanska databaserna.

Det har länge pågått en utveckling där monografiförfattande förlorat mark till artikelskrivande. Medan de viktigaste bidragen under 1800-talet och en god bit in på 1900-talet presenterades i böcker av monografityp har tidskrifterna blivit det viktigaste förat sedan några decennier tillbaka. Orsakerna har diskuterats av olika författare. En orsak som förts fram är konkurrensen i det amerikanska akademiska systemet som kräver ständig publicering. Att satsa på en monografi som kanske kräver fem eller sex år att färdigställa är alltför äventyrligt för en forskare med osäker ställning (jfr Mueller [1995]). En säkrare väg är att portionera ut sin forskning i småportioner av artikellängd, och detta har blivit stilbildande även utanför USA. Alltid blir något publicerat, och den otålige kan lämna ifrån sig de första manuskripten från ett projekt långt tidigare än om allt skall samlas i en stor monografi.

Det synes således främst vara den enskilde författarens intresse i den akademiska konkurrensen som legat bakom monografiernas relativa tillbakagång till förmån för artiklar. Det är inte självklart att det är önskvärt att den tendensen förstärks genom att artikelräkande får en alltför dominerande plats i det akademiska livet;

samhällsintresset överensstämmer inte alltid helt med den enskildes intresse.

Vi är medvetna om att detta kan vara en kättersk tanke. Att artikelformen skall gynnas har ju för många, inte minst doktorandhandledare, blivit ett axiom. Ibland tycks det to m anses legitimt att själva forskningsansatsen får styras av denna publikationsforms krav snarare än av ursprungsproblemets art. Således menar Dixit, Honkapohja & Solow [1992] att ”Swedish economists, even when their work is inspired by Swedish problems, should try to generalize their results, if only to make their work more acceptable to the international journals in which they wish to publish and to communicate with their peers elsewhere”.

För balansens skull vill vi peka på att det även framförts argument som talar för monografin. Colin Day [1989] har i en läsvärd uppsats försökt utreda de båda publikationsformernas för- och nackdelar i olika sammanhang. En egenskap hos många artiklar är att väldigt mycket måste förutsättas vara känt av läsaren. Mycket som skulle öka förståelsen av en artikel måste uteslutas av utrymmesskäl. Därför blir det så att läsarna ”follow the theorems and the lemmas but they do not mentally encompass the deeper economic insights that the author had, which motivated the choice of question and approach to it. Their limited grasp of what they read then feeds into their own research, which consequently becomes more mechanical than insightful. Of course this process in turn leads to many papers actually lacking deep insights and perhaps being fully represented by the standard style.” Monografin tillåter oftast mer kontextuell information, vilket både ökar förståelsen och vidgar den potentiella läsekretsen.

Vår slutsats av allt detta är inte att den information som ligger i artikelräkande med hjälp av amerikanska register bör undanhållas. Men vi bör vara medvetna om källornas begränsningar. För att minska risken att räknandet styr verksamheten

mot en ur skattebetalarnas synvinkel överoptimal betoning av artikelförfattande för vissa tidskrifter är det nog snarast en vidgning av det som räknas som bör eftersträvas. Möjligheten att göra jämförelser genom att räkna leder till att det faktiskt räknas, och då är det bäst om så många aspekter som möjligt kan täckas på detta vis. EconLits registrering av artiklar även i böcker är ett litet steg i önskvärd riktning. Förutom den svårkvantifierbara kvalitetsaspekten kommer emellertid en stor oräkningssbar volym av viktiga akademiska uppgifter alltid att återstå och måste ges vederbörlig aktning.

Referenser

- Björklund, A, [1996], "Nationalekonomer som syns i debatten och i de vetenskapliga tidskrifterna", i Jonung, L (red), *Ekonomerna i debatten – gör de någon nytta?*, Ekerlids Förlag.
- Day, C, [1989], "Journals, University Presses, and the Spread of Ideas", i Colander, D C & Coats, A W (red), *The Spread of Economic Ideas*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Dixit, A K, Honkapohja, S & Solow, R M, [1992], "Swedish Economics in the 1980s", i Engwall, L (red), *Economics in Sweden. An Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London.
- Mueller, D C, [1995], "American and European Economists", *Kyklos*, Vol 48, Fasc 2, s 251–255.
- Sandelin, B & Veiderpass, A, [1997]. "The Dissolution of the Swedish Tradition", i Coats, A W (red), *The Post-1945 Internationalization of Economics*, Annual Supplement to Volume 28 of *History of Political Economy*, Duke University Press, Durham.
- Sarafoglou, N & Haynes, K, [1991], "Forskningens effektivitet vid nationalekonomiska och företagsekonomiska institutioner i Sverige", *Ekonomisk Debatt*, årg 19, nr 3, s 239–243.